

Anuarul *Studii și Comunicări de Etnologie*, apărut după 1990 ca periodic al Academiei Române, a ajuns la tomul al XXVI-lea. Revista, al cărei redactor-șef este prof. univ. dr. Ilie Moise, face parte dintre cele patru publicații ale *Institutului de Cercetări Socio-Umane din Sibiu*. Intitulat inițial „Studii și comunicări”, periodicul a apărut ca buletin științific al „Asociației Folcloriștilor și Etnografilor din județul Sibiu”, între anii 1978-1982, sub conducerea aceluiași redactor.

Prima secțiune a volumului este intitulată *Folclor - Etnologie - Antropologie*. Cuprinde șaisprezece lucrări care tratează o problemă diversă. Secțiunea este deschisă de lucrarea *Un exercițiu de antropologie culturală: satele românești din dreapta Tisei sau „România Mică”*, semnat de dr. Camelia Burghel. Pornind de la antropologia minorităților și principiile identității culturale, autoarea prezintă un studiu asupra celor mai importante comunități din Maramureșul de dincolo de Tisa. Conf. univ. dr. Amalia Pavelescu realizează, în lucrarea *Conflicte, agresivitate și dificultate în cadrul păstoritului transhumant din sudul Transilvaniei*, o panoramă a păstoritului, începând cu secolul al XVIII-lea, reliefând numărul mare al situațiilor conflictuale dintre ciobani. În acest context se înscrie și studiul legat de băta ciobănească, „un important instrument de rezolvare a conflictelor și apărare a arealului pastoral”. (Amalia Pavelescu, p. 19)

Modul în care se realizează *Prezervarea autenticității tradițiilor în spectacolele Ansamblului Folcloric Profesionist „Cindrelul – Junii Sibiului”* este surprins de Silvia Macrea, în scenariile a trei dintre spectacolele Ansamblului: *Pe firul nesfârșit al vieții, Călătorie în ritm de vers, de cânt și jocuri, De dragoste și de dor*. Maria Barna Spătariu abordează *Dragostea în lumea satului: de la drăguț la „boyfriend”*. Pornind de la o cercetare de teren realizată în perioada 2009-2012 în județul Sibiu, autoarea realizează o radiografie a „relațiilor de dragoste și căsătorie din satul românesc de altădată” (p. 45), de la „Șezători și jocuri de ghicire a ursitului”, la „Căsătoria – între dragoste și interesele economice” și „soluțiile anti-divorț” ale sătenilor. Maria Barna Spătariu analizează, apoi, condiția modernă a satului românesc, în care tinerii nu se mai supun vechilor norme.

Obiceiurile din județul Sibiu: între tradiție și inovație sunt surprinse de Gabriela Negru, care „întreprinde o succintă analiză a patru obiceiuri specifice Sibiului și a transformărilor pe care acestea le-au suferit de-a lungul timpului: *Udatul Ionilor* de la Tălmăcel, *Burduhoșii* de la Cârța, *Hora de la Rusca*, din Sebeșul de Jos și *Buzduganul de seceriș* de la Cârța” (p.60). Se atrage atenția asupra transformării ritualurilor în spectacole regizate. Revitalizarea obiceiurilor, chiar și sub forma unor manifestări culturale, este deosebit de dificilă deoarece locuitorii satelor nu mai percep ca o onoare susținerea acestora, iar societatea modernă este un factor important

de intruziune, uneori nefastă, ce conduce spre kitsch. Mircea *Lac* atrage atenția asupra unei datini din ciclul sărbătorilor de iarnă, *Obiceiul colindatului „cu bradul” și „cu pomul” în Județul Hunedoara*. Foarte puțin studiat, colindatul „cu bradul” se practică doar în satul Techereu, comuna Balșa, dar este cunoscut și în localitățile limitrofe (Almașu Mare, Valea Morilor-Zlatna și Trâmpoaietele). Ceata de feciori a satului organizează întreg evenimentul și se ocupă de confecționarea „bradului”. Acesta este, de fapt, o construcție elaborată, ce aduce doar a brad, împodobită cu clopote. „Sunetul clopotelor, din interiorul bradului, după un ritual bine stabilit de-a lungul timpului, întărește caracterul magico-sacral al obiceiului.” (p. 75)

Emil *Uncheșel Ardeleanu* creionează destinul bunicului său, Valeriu Lup în *Cătană la 'mpăratu' și chiabur la comuniști: Taica Valeri*, articol scris la solicitarea doamnei Ana Grama, care dorea să illustreze „tipul de *econom transilvănean* ajuns la această stare pe seama unei *împroprietări imperiale*.” (p. 83) Povestea tulburătoare a lui Taica Valeri devine un pretext pentru analizarea societății sud-transilvane în secolele XIX-XX.

Elena Rodica *Colta* atrage atenția asupra sumănăritului și cojocăritului, meșteșuguri aproape dispărute în județul Arad. Etnologul face un istoric al acestor meserii și al modelelor întâlnite în zonă. Meșterii de altădată sunt readuși la viață dezvoltându-se tehnicile de lucru, materialele folosite, precum și influența pe care au avut-o asupra ucenicilor. Concluzia autoarei este una fără echivoc: meșteșugurile tradiționale românești se sting încet în societatea de consum a secolului al XX-lea.

„Merindarul”, cu funcționalitățile sale multiple (rol utilitar, decorativ, ritual și ceremonial), face obiectul unui studiu semnat de Vasilica *Izdrailă*. Materialul din care sunt confecționate, tehnica de lucru, ornamentica și cromatica sunt prezentate într-o perspectivă diacronică, pornindu-se de la primele mențiuni asupra acestui tip de obiect (anul 1587), până la epoca modernă, în care „merindarul” își găsește mai degrabă locul într-un muzeu, decât într-o casă de la țară.

Spicuri din bucătăria tradițională a mărginenilor, articolul scris de Carmina *Maior*, prezintă, prin intermediul unor rețete culinare (*scoverzi* și *leveșul*), felul în care bucătăria mărginenilor se conturează pornind de la produsele pe care gospodinele le aveau la dispoziție, dar și de la influența fetelor „școlite” la oraș, care reveneau în satul natal.

Sebastian *Ștefănuță* ridică problema „co-participării științifice” între „nativ și cercetător”, luând în discuție *O perspectivă locală asupra schimbării etno-sociale la Poiana Sibiului*. „Nativul”, Constantin Șufană, este cel care oferă „cercetătorului” datele pentru analiza societății oierilor din „cea mai tânără comună din Mărginimea Sibiului (...) formată din ciobani alungați de asupritori și de agricultori” (p. 121). Autorul subliniază importanța pe care o au inițiativele Complexului Național Muzeal ASTRA din Sibiu (*Academia Artelor Tradiționale* și programul *Tezauru umane vii*) în conservarea și valorificarea patrimoniului cultural imaterial, patrimoniu în care se înscrie și Constantin Șufană.

Personalitatea lui *Romulus Vulcănescu* este „reevaluată la centenar” de prof. univ. dr. Nicolae *Constantinescu*, care insistă asupra lucrărilor mai puțin cunoscute ale savantului român, cum ar fi „Chestionarul mitologic”, publicat în 1938. Profesorilor Nicolae *Constantinescu* și Ion Ghinoiu, la aniversarea a 70 de ani, li se aduce un cald omagiu pentru întreaga activitate științifică, de către Ioan St. *Lazăr*.

Articolul prof. univ. dr. Constantin *Drăgulescu* este rezultatul unei cercetări de

teren îndelungate (1969-1970, 1989-1990, 2000-2011) pe Valea Hârtibaciului, o investigație axată pe botanica populară românească. Realizată pe baza unui chestionar de peste o sută de întrebări, ancheta a reliefat faptul că se cunosc, încă, în zonă 765 de specii vegetale, folosite în scopuri terapeutice, alimentare sau ritualice.

Dr. Sanda Ignat a realizat un studiu asupra *Bibliotecii Seminarului de Etnografie de la Universitatea din Cluj – un fond de carte etnologică redescoperit*. Autoarea redactează un amplu istoric al Bibliotecii, dar își îndreaptă atenția și asupra componenței fondului.

Prima parte a *Studiilor și comunicărilor de etnologie* se încheie cu un articol semnat de dr. Olga Horșia și dr. Maria Bâtcă asupra atitudinilor și tendințelor din arta populară și artizanat, așa cum au fost percepute de autoare la a XX-a ediție a „Târgului Național de Artă Populară, Meșteșuguri Artistice Tradiționale și Artizanat”, organizat la București, între 2-5 decembrie 2010. Concluzia cercetătoarelor este că, în contemporaneitate „Granițele dintre creatorul popular, meșteșugar și artizan au început să se ștergă (...) artizanatul devenind principala ipostază de viețuire creatoare a tradiției.” (p. 181)

A doua secțiune a volumului este intitulată *Din etnologia germanilor din România*. Cuprinde două lucrări semnate de dr. Helga Stein, care vorbește despre *Cercetările etnologice privind sașii din Transilvania și Horst Klusch*, cu un studiu despre *Regulamentele olarilor habani și apariția faianței habane*, puternic influențate de doctrina religioasă anabaptistă.

În secțiunea *Aniversări*, acad. Paul Niedermaier este omagiat de către Ilie Moise la împlinirea a 75 de ani, iar Narcisa Știucă celebrează exuberanța Elenei Rodica Colta la sărbătorirea celor 60 de ani. Cele cinci decenii de activitate științifică ale cercetătoarei Helga Stein sunt elogiuate de Ilie Moise, cel care-i aduce mulțumiri „pentru tot ceea ce a făcut și face pentru cultura tradițională românească”(p. 218).

Paula Popoiu vorbește despre *Doamna Georgeta Stoica*, pentru care „cei 80 de ani se numără în fapte deosebite, în cărți scrise, în cercetări de teren și de colecții, (...) în foarte multă iubire pentru oameni, pentru patrimoniu, pentru Muzeul Satului, pentru viața însăși.”(p. 221).

„Vreme de peste patruzeci de ani, Mihai Dăncuș a străbătut Maramureșul în lung și-n lat, cunoscându-i oamenii, locuințele și comorile culturale.” Acum la 70 de ani, energia, altruismul, abnegația și talentul său sunt omagiate de Ioan Opriș.

Unul „dintre cei mai prolifici și eficienți oameni de cultură ai momentului”, prof. dr. Corneliu Bucur, a împlinit 70 de ani. „Tenacitatea și inițiativele sale au conferit instituției din Dumbrava Sibiului statutul de muzeu european, de o aparte anvergură culturală și patrimonială.” (Ilie Moise, p. 225)

Studii și comunicări de etnologie comemorează, în acest tom, câteva nume ilustre ale etnologiei românești. Alexandru I. Amzulescu, „distins, elegant, cordial”, cel care a făcut parte din „triumful stelar de la Institutul de Folclor”, alături de Ovidiu Bârlea și Adrian Fochi, s-a „mutat de acum pe „Tărâmul Nemuririi”, dar, așa cum spune Nicolae Constantinescu, „rămâne printre noi, cu noi, prin cărțile și studiile sale”.(p. 228).

Profesorului clujean Ion Șeuleanu, cu „mirosul de țigări” care-l însotea, cursurile captivante și capacitatea de a însufla studenților bucuria studiului și a lecturii, Camelia Burghelă îi mulțumește pentru „tot ce m-ați învățat despre viață, despre oameni, despre modestie, despre bun simț și, în final, despre antropologie,

domnule profesor!”

Mentorului folcloriștilor din Alba Iulia, Avram *Cristea*, trecut „din lumea cu dor în cea fără dor, la vârsta marilor sinteze (...) va rămâne pentru noi omul recursului senin și inteligent la tradiție și cel care ne lasă o moștenire culturală generoasă.” (Jan Nicolae, p. 231)

Note și recenzii se deschide cu o recenzie scrisă de Sigrid *Haldenwang*, la volumul „*Sachsesh Walt*” *Mundart-Texte aus der Siebenburgischen Zeitung 2005-2010*, publicat în 2010. *O enciclopedie a istoriei arhitecturii din România*, redactată de prof. univ. dr. Ioan *Godea* este recenzată de dr. Mihai *Dăncuș*, iar Ilie *Moise* prezintă cartea lui Horst *Klusch*, *Siebenburgische Goldschmiedekunst (Arta aurarilor din Transilvania)*, publicată în 2011, la Editura Honterus.

Amalia *Pavelescu* recenzează volumul lui Franz *Obert*, *Basme și legende românești din Ardeal*, apărut la Cluj Napoca, în 2010, la Editura Argonaut. Teza de doctorat, *Confrerii carpatice de tineret: ceata de feciori*, a prof. univ. dr. Ilie *Moise* a fost reeditată de Editura Dacia XXI în anul 2012. Prezentarea sa este realizată de Andreea *Buzaș*, care semnează și recenzia pentru *Oameni de seamă din Miercurea Sibiului*, lucrare scrisă de Eugen *Străuțiu* și Nicolae *Gastone* și publicată la Sibiu, la Editura Universității „Lucian Blaga”, în 2011. Claudia *Banea* prezintă tomul *Vioricăi Nișcov, Ești cât povestești: o fenomenologie a basmului popular românesc*, editată de Editura Humanitas, în 2012.

Revista se încheie cu *Cronica 2011*, semnată de Andreea *Buzaș*, care prezintă principalele evenimente ale anului trecut, precum și o listă cu cărțile și revistele sosite la redacție.

Tomul XXVI/2012 al anuarului „Studii și comunicări de etnologie”, tipărit la Editura „ASTRA Museum”, Sibiu, a apărut în condiții grafice deosebite și datorită unui proiect finanțat de Administrația Fondului Cultural Național, prin Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale „Cindrelul-Junii” Sibiu.

Alexandra GRUIAN